

ผลการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำพริก สมุนไพร ตำบลกระแซง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา Results of Occupational Group Promotion in Krachaeng Subdistrict, Phra Nakhon Si Ayutthaya

นลินอร นัยพลอด^{*1}

Nalin-on Nuiplo^{*1}

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ดำเนินกิจกรรมการรวมกลุ่มอาชีพผลิตผลิตภัณฑ์น้ำพริก ตำบลกระแซง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) ประเมินความสุขมวลรวม (GVH) ของกลุ่มตัวอย่างจากการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ ตำบลกระแซง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวบ้านจำนวน 20 ครัวเรือน รวม 30 คน ในกลุ่มเกษตรกรกระแซงพัฒนา ตำบลกระแซง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ SROI ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้รับผลิตภัณฑ์น้ำพริกจำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ คือ น้ำพริกกากหมูสมุนไพร และน้ำพริกหนังกุ้งกรอบสมุนไพร ทั้งนี้เมื่อดำเนินการผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) เท่ากับ 4.23 หมายถึงโครงการเพื่อสังคมนี้ได้สร้างผลประโยชน์เกิดขึ้นสูงกว่าต้นทุนที่เกิดขึ้นในโครงการ

^{*} Corresponding author, e-mail: nalin-on@vru.ac.th

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., งานศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹ Assistant Professor, Dr., Office of General Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

Received: October 4, 2024 / Revised: April 23, 2025 / Accepted: April 25, 2025

อันแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าของโครงการ และ 2) ร้อยละความสุขมวลรวมของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ เท่ากับ ร้อยละ 84.01 หมายถึง สมาชิกในครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้สึกเชื่อมั่นและมั่นใจในความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยการดำเนินชีวิต เพื่อตัดความกังวลต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้น ทำให้รู้สึกพึงพอใจ สบายใจมากที่สุดและคงอยู่ต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การรวมกลุ่มอาชีพ พัฒนาผลิตภัณฑ์ น้ำพริกสมุนไพร การประเมินผลตอบแทนเชิงสังคม ความสุขมวลรวมชุมชน

Abstract

The objectives of this research were: 1) Carry out activities to develop and promote the career group of chili paste product in Krachaeng Subdistrict, Bang Sai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, and 2) Evaluate the gross village happiness (GVH) of the sample group from the occupational group promotion in Krachaeng Subdistrict, Bang Sai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample group consisted of 20 households, totaling 30 people, in the “Krachaeng Development Farmer Group” in Krachaeng Subdistrict, Bang Sai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The tools used in this research were an interview form and a 5-level rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were SROI, percentage, and average. The results showed that: 1) Received 2 chili paste products: pork crackling chili paste and herbal crispy chicken skin chili paste. The SROI was calculated as 4.23. The results showed that this social project had created benefits that

were higher than the costs incurred, and 2) The percentage of GVH of the household was 84.01 percent. The result showed that household member who participated in this project had confidence and trust in their ability to manage life factors to reduce anxiety about situations that had occurred or may occur. It then made them feel the most satisfied, comfortable, and persistent.

Keywords: Occupational grouping Product development Herbal chili paste Social Return of Investment Gross Village Happiness

บทนำ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติได้ถูกเชื่อมโยงเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของประเทศไทย และยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ 20 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2560 ถึง ปี พ.ศ.2579 (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2560) โดยน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาแบบยั่งยืน ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ที่อยู่ และใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร มาเป็นแนวทางในการดำเนินนโยบาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ของประชาชน ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 ทรงมีพระปณิธานแน่วแน่ที่จะสานต่อโครงการในพระราชดำริของพระราชบิดา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 ที่ระบุให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเสริมพลังปัญญาของแผ่นดิน ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ เพื่อยกคุณภาพมาตรฐานมหาวิทยาลัยราชภัฏสู่คุณภาพเป็นเลิศ (นงรัตน์ ดิสโร, 2561)

มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตสู่ นักปฏิบัติอย่างมืออาชีพ ด้วยการยกคุณภาพมาตรฐานชีวิตของชุมชน ท้องถิ่น และพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยฯ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ใช้หลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ BCG Economy โดยเน้นการพัฒนาในมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม อย่างบูรณาการ เพื่อให้โครงการในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง (ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า, 2566) โดยพื้นที่ศึกษาในการวิจัยนี้ คือ ชุมชนบ้านกระแซง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีบริบทเป็นชุมชนเกษตรกรรม (ทวิภัทร บุญทริกสวัสดิ์, 2566) ได้แก่ ทำนา เป็นอาชีพหลัก และยังมีการปลูกผักสวนครัวและพืชสมุนไพร เมื่อร้างจากการทำนา ก็มีการรวมกลุ่มกันทำอาหาร ผลิตเครื่องจักสานจากไม้ไผ่และผักตบชวา อยู่บ้าง ดังภาพที่ 1 แต่ก็ยังมีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

ผู้วิจัย สังกัดงานศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้ร่วมสนองนโยบายดำเนินการโครงการยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก เพื่อให้คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการชีวิตตนเองได้อย่างสมดุลและมีความเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน เสริมสร้างและพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน และการจัดการชุมชนตามแนวทางการพัฒนาสังคมในรูปแบบการรวมกลุ่มทางสังคม สร้างผู้นำชุมชนและปลูกฝังจิตอาสาให้กับประชาชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มั่นคง นำไปสู่การพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยดำเนินการในพื้นที่มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี พ.ศ.2564 จนถึงปัจจุบัน (กานต์มณี ไวยครุฑ และคณะ, 2565; นลินอร นุ้ยปลอด และคณะ, 2566)

ภาพที่ 1 บริบทชุมชนบ้านกระแซงในแง่การประกอบอาชีพ
(ที่มา: นลินอร น้อยปลอด, 7 มีนาคม 2567 และ 16 กรกฎาคม 2567)

ต่อมา ปี พ.ศ.2567 จากผลการสำรวจโดยองค์การบริหารส่วนตำบลกระแซงพบว่าทางชุมชนต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำพริกจากหมูสมุนไพรและน้ำพริกหนั๋งไก่กรอบสมุนไพร ที่เป็นผลิตภัณฑ์ทดลองของ “กลุ่มเกษตรกรกระแซงพัฒนา” (องค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง, 2567) โดยการเพิ่มมูลค่าสินค้าด้วยบรรจุภัณฑ์พร้อมสติ๊กเกอร์โลโก้ของสินค้า ใช้บรรจุภัณฑ์รักษ์โลกที่สามารถนำไปใช้ซ้ำได้ (ขวัญฤทัย คำขาว และ เตือนใจ สามห้วย, 2530) เพื่อเพิ่มรายได้ครัวเรือนจากการขายน้ำพริกที่ร่วมกับการใช้สมุนไพรจากการปลูกผักปลอดภัยภายในชุมชน โดยมีกำนัน วิไลวรรณ เป็นประธานของกลุ่มฯ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วม

การเรียนรู้ เพื่อการส่งเสริมอาชีพและจัดจำหน่ายสินค้าจนสมาชิกสามารถพึ่งตนเองได้ จึงได้เสนอโครงการเพื่อรับเงินทุนภายในมหาวิทยาลัยเพื่อดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพ ภายใต้โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก ตำบลกระแซง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และมีการวางจำหน่ายสินค้าเป็นระยะเวลา 4 เดือน ในช่องทางต่าง ๆ จากนั้นผู้วิจัยจึงลงพื้นที่ชุมชนเพื่อสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อประเมินผลลัพธ์ทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment: SROI) ในการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพผลิตน้ำพริกสมุนไพร ซึ่ง SROI เป็นกรอบการวัดมูลค่าของโครงการด้วยการแสดงผลลัพธ์ทั้งที่เป็นตัวเลขและคำอธิบาย ซึ่งช่วยเพิ่มความโปร่งใสในมูลค่าทางสังคมที่เกิดจากการลงทุน โดยนำต้นทุนและประโยชน์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมมาพิจารณารวมกัน สอดคล้องกับการดำเนินการตามรูปแบบ BCG Model (โชติกา ภาชีผล, 2560) และเพื่อประเมินความสุขมวลรวมของหมู่บ้าน (Gross Village Happiness: GVH) โดยกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร “กลุ่มเกษตรกรกระแซงพัฒนา” ที่ไม่มีรายได้อื่นและว่างเว้นจากการทำการเกษตร สิ่งที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเพื่อการคำนวณ GVH จะมีด้วยกัน 6 ด้านองค์ประกอบ คือ ด้านการมีสุขภาวะที่ดี ด้านเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งเป็นธรรม ด้านครอบครัวอบอุ่น ด้านการบริหารจัดการชุมชนดี ด้านสภาพแวดล้อมดีมีสมดุล และด้านประชาธิปไตยมีธรรมาภิบาล แล้วนำผลที่ได้รับไปประเมินผลของโครงการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อนำไปปรับพัฒนาโครงการที่จะจัดทำในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำพริกสมุนไพร ตำบลกระแซง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อประเมินความสุขมวลรวม (GVH) ของกลุ่มตัวอย่างจากการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ ตำบลกระแซง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ภายใต้ BCG Model คือ กิจกรรมอบรมการผลิตน้ำพริกจากหมูและน้ำพริกหนัไก่กรอบสมุนไพร กิจกรรมอบรมเทคนิคการยืดอายุผลิตภัณฑ์อาหาร และกิจกรรมอบรมการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์และออกแบบโลโก้สินค้า โดยมีวิทยากรจากภายในมหาวิทยาลัยมาให้การอบรมระยะเวลา รวม 3 วัน และหลังจากนั้นอีกประมาณ 4 เดือน จึงเข้าพื้นที่ชุมชนอีกครั้ง เพื่อจัดกิจกรรมการสัมภาษณ์ถอดบทเรียนกลุ่มเป้าหมายของประชากรที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการอีก 1 วัน รวมมีระยะเวลาดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น 4 วัน กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นแม่บ้านในกลุ่ม “เกษตรกระแซงพัฒนา” เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามวัดความสุขมวลรวมที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้หลักการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเป็นไปตามกระบวนการทำความเข้าใจที่เหมาะสม ตามวิธีของ Klimoski and Palmer (1993) เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ SROI ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ทั้งนี้ในการหาค่า SROI มีตัวชี้วัดต่าง ๆ คือ จำนวนผู้ที่มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นโดยวัดจากรายได้เดิมของคนในชุมชน จำนวนครั้งในการจับจ่ายใช้สอย เช่น การซื้อของบริโภค ท่องเที่ยว และจำนวนครั้งของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในชุมชนที่ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตได้

สูตรการหาผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) ที่คาดการณ์ในระยะ 5 ปี จากมูลค่าการทำโครงการครั้งนี้ คือ

มูลค่าปัจจุบันของต้นทุนทั้งหมดตามคาดการณ์ (PV) ต้นทุนการลงทุนในครั้งนี้

ในการเก็บข้อมูล GVH จะใช้วิธีการแบบสัมภาษณ์และอภิปรายกลุ่ม มีการเก็บข้อมูล 6 ด้าน แบบมาตราส่วน 5 ระดับ โดยแต่ละคนสามารถลงคะแนนได้เพียงคนละ 1 ครั้งในแต่ละข้อย่อยของแต่ละด้าน ทั้งนี้ ระดับ 5 คือมากที่สุด และระดับ 1 คือ น้อยที่สุด ดังนี้

1. ด้านสุขภาวะดี

1.1 บุคคลมีความรู้ในการสร้างและรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ไม่เจ็บป่วย อายุยืนนาน

1.2 บุคคลมีสุขภาพชีวิตที่ดี ยึดมั่นในคุณธรรม เชื่อมั่นในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 บุคคลมีทักษะในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข สร้างสรรค์ประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ด้านเศรษฐกิจเข้มแข็งเป็นธรรม

2.1 ครอบครัวมีความมั่นคงในอาชีพ มีรายได้ที่เพียงพอเกิดจากการมีสัมมาชีพ

2.2 ชุมชนมีการกระจายรายได้ในกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนอย่างเป็นธรรม ชุมชนมีกิจกรรมสร้างความมั่นคงเศรษฐกิจฐานราก มีและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อเนื่อง มีสถาบันการเงิน

3. ด้านครอบครัวอบอุ่น

3.1 ครอบครัวรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ปฏิบัติบทบาทหน้าที่ได้ ทำให้ครอบครัวและชุมชนมีคุณภาพที่ยั่งยืน

3.2 ครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกวัยเยาว์ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพในวิถีชีวิตของความเป็นไทย

3.3 ครอบครัว ชุมชน เลี้ยงดูผู้สูงอายุให้สามารถสร้างชีวิตได้อย่างมีความสุข

4. ด้านบริหารชุมชนดี

4.1 บุคคลและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ดี ร่วมมือช่วยเหลือ

4.2 ชุมชนมีการบริหารจัดการที่ดี มีและใช้แผนชุมชนในการยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน

4.3 ชุมชนร่วมกับภาคีการพัฒนาที่มีบทบาทเกื้อหนุนกัน สร้างการทำงานภายในชุมชน

4.4 ชุมชนมีระบบการสื่อสารและกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

4.5 ชุมชนดำรงไว้ซึ่งคุณค่า ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญา ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ท้องถิ่น และความเป็นไทย

5. ด้านสภาพแวดล้อมดีสมดุล

5.1 บุคคล ครอบครัว มีที่อยู่อาศัยมั่นคง

5.2 ชุมชน จัดสภาพแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

5.3 ชุมชนมีบริการสาธารณสุขที่พอเพียง

5.4 ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างสมดุลให้กับระบบนิเวศ และยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของคน

6. ด้านประชาธิปไตยมีธรรมาภิบาล

6.1 บุคคลมีศักดิ์ศรี มีสิทธิเสรีภาพและการยอมรับและเคารพในศักดิ์ศรี
ความเป็นคนที่เท่าเทียมกันตามระบอบประชาธิปไตย

6.2 บุคคลปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ กติกาประชาธิปไตย ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง
ในการใช้สิทธิเลือกตั้ง

6.3 ชุมชนมีธรรมาภิบาล มีระบบการบริหารจัดการที่ยึดหลักความโปร่งใส
คุ้มค่า เป็นธรรม รับผิดชอบ

6.4 ชุมชนมีวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้ง สร้างความสันติสุขสมานฉันท์
ในชุมชนโดยชุมชนเอง

ผลการวิจัย

1. ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรม

ผลผลิตจากการรวมกลุ่มอาชีพ การสอบถามพบว่า กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้
วิธีการทำผลิตภัณฑ์น้ำพริก จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ ดังภาพที่ 2 อีกทั้งประชาชน
กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่มีรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการ โดยเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน 2,500 บาท
รายได้หลังจากเข้าร่วมโครงการ โดยเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน 3,380 บาท ดังนั้น รายได้
ที่เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน คือ 880 บาท คิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยต่อเดือน
เป็น ร้อยละ 35.20 เมื่อสัมภาษณ์พบว่า มีการโฆษณาออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊ก แพนเพจ
กระแสมือดี เพิ่มเติมจากการขายหน้าร้านถือเป็นช่องทางการจำหน่ายสินค้าของชุมชน
ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

ภาพที่ 2 กิจกรรมอบรมการผลิตน้ำพริกกากหมู และน้ำพริกหนัไก่กรอบสมุนไพร (ข้าว) และกิจกรรมอบรมการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์และออกแบบโลโก้สินค้า (ข้าว) (ที่มา: นลินอร นุ้ยปลอด, 24-26 กุมภาพันธ์ 2567)

จากการสัมภาษณ์และสังเกตแบบมีส่วนร่วมในมิติทางสังคม ดังภาพที่ 3 พบว่า คนในชุมชนมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมรวมกลุ่มอาชีพส่งผลให้เกิดผลกระทบในทางบวกต่อชุมชนมีดังนี้ สังคมถูกพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เกิดความสามัคคี นำไปสู่การพัฒนาที่เข้มแข็ง และคนในชุมชนมีทักษะในการจัดทำผลิตภัณฑ์เพื่อการประกอบอาชีพ ในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ พบว่าชาวบ้านให้ความร่วมมือกับการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี รวมทั้งมีเสียงสะท้อนจากผู้นำการท่องเที่ยวชุมชน ต้องการให้มีการร่วมกันพัฒนาด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนในลักษณะแบบนี้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง

เพราะการพัฒนานี้สามารถเพิ่มรายได้ต่อเดือนเป็นอาชีพเสริม และยังสามารถนำความรู้ในด้านสิ่งแวดล้อม คือ การใช้สมุนไพรในชุมชน ไปประกอบอาชีพได้อีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ยังพบว่ามีชาวบ้านผู้หญิงสนใจเทคนิควิธีการทอดกากหมูและหนังไก่ให้กรอบนาน และสนใจการออกแบบสติ๊กเกอร์เพื่อดึงดูดความสนใจลูกค้า รวมทั้งได้สอบถามช่องทางติดต่อร้านพิมพ์สติ๊กเกอร์เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ (สัมภาษณ์ 24 กุมภาพันธ์ 2567)

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์ผลตอบรับและเสียงสะท้อนจากการทำกิจกรรมกับคนในชุมชน
(ที่มา: นลินอร นัยปลอด, 13 มิถุนายน 2567)

2. ผลตอบแทนทางสังคม (Social Return on Investment: SROI)

เมื่อแทนมูลค่าจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องลงสูตรคำนวณดังกล่าวข้างต้นในการวิเคราะห์ค่า SROI ที่คาดการณ์ในระยะ 5 ปี จากมูลค่าในการทำโครงการครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 4.23 ซึ่งสามารถนำมาสรุปมูลค่าของ SROI ได้ดังตาราง 1 โดยปัจจัยต้นทุนที่เกี่ยวข้องที่นำมาคิดคาดการณ์มูลค่า คือ ปัจจัยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ปัจจัยนำเข้าโครงการ (Input) หรือสิ่งที่ผู้วิจัยใช้ในการดำเนินกิจกรรม ปัจจัยสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรมในทันที (Output) ปัจจัยผลลัพธ์ในระยะสั้นที่ได้รับจากการทำโครงการ (Outcome) และปัจจัยผลกระทบในระยะยาวที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ (Impact)

ตาราง 1 ผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ที่คาดการณ์ในระยะ 5 ปี จากมูลค่าการทำโครงการครั้งนี้

ต้นทุนและผลประโยชน์	มูลค่า (บาท)
1. มูลค่าปัจจุบันของต้นทุนทั้งหมดสำหรับการดำเนินโครงการ (Total present value: PV)	253,919.10
2. ต้นทุนทั้งหมดสำหรับการดำเนินโครงการในครั้งนี้	60,000.00
3. ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI)	4.23

3. ร้อยละความสุขมวลรวม (GVH) ของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ

จำนวนผู้เข้าร่วมการประเมินร้อยละความสุขมวลรวม (GVH) จำนวน 30 คน จากจำนวนหมู่บ้านที่มาร่วมกิจกรรม 3 หมู่ รวม 20 ครัวเรือน ได้คะแนนเฉลี่ยทุกด้านองค์ประกอบเท่ากับ 4.20 คิดเป็นร้อยละความสุขมวลรวม เท่ากับ 84.01 โดยโปรดวัดความสุข อยู่ในระดับ “อยู่เย็น เป็นสุข” แสดงผลร้อยละความสุขมวลรวม

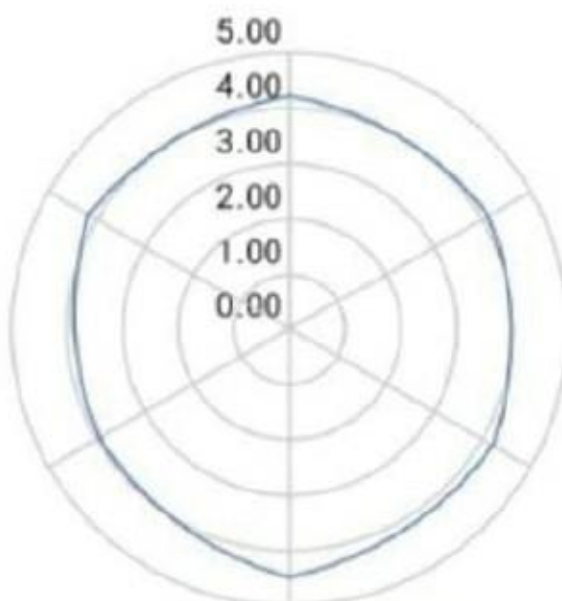
ของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการในแต่ละองค์ประกอบดังตาราง 2 และดังภาพใยแมงมุม แสดงผลการประเมินความสุขมวลรวมของชุมชน ในภาพที่ 4

ตาราง 2 ร้อยละความสุขมวลรวม (GVH) ของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ

ด้านองค์ประกอบ	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1. สุขภาพะดี	4.24
2. เศรษฐกิจเข้มแข็งเป็นธรรม	4.13
3. ครอบครัวอบอุ่น	4.23
4. การบริหารจัดการชุมชนดี	4.50
5. สภาพแวดล้อมดีมีสมดุล	3.95
6. ประชาธิปไตยมีธรรมาภิบาล	4.15
ร้อยละความสุขมวลรวม (GVH)	4.20

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินกิจกรรมของโครงการที่แล้วเสร็จ โดยมีการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) และประเมินความสุขมวลรวม (GVH) ของกลุ่มตัวอย่างภายในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถนำข้อมูลยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืนต่อไป โดยโครงการดังกล่าวข้างต้น คือ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก ตำบลกระแซง อำเภอ บางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินงาน สังกัดงานศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ได้ดำเนินการยกระดับเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ร้อยละความสุ่มารวม (GVH) = 84.01

ระดับปรอทวัดความสุข

อยู่เย็น เป็นสุข		81-100
มีมั่งคั่ง		61-80
อยู่ดี กินดี		41-60
พออยู่ พอกิน		21-40
อยู่ร้อนนอนทุกข์		0-20

ภาพที่ 4 ไยแมงมุมผลการประเมินความสุขมวลรวมของชุมชน

(ที่มา: นลินอร นัยปลอด, 13 มิถุนายน 2567)

ด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ผ่านกระบวนการมองภาพอนาคต (FORESIGHT) ส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการชีวิตตนเองได้อย่างสมดุลและมีความเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

จากผลการสัมภาษณ์ ประชากรในชุมชนเห็นว่าการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ โดยการมีวิทยากรจากภายในมหาวิทยาลัยมาให้การอบรมแก่กลุ่มเป้าหมายใน ระยะเวลาดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น 4 วัน กลุ่มเป้าหมายทั้งหมด คือ ประชาชนในพื้นที่ ตำบลกระแซง 3 หมู่บ้าน ในเขตอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลลัพธ์ เป็นไปด้วยดี เมื่อวิเคราะห์ผลแล้วพบว่า เป็นไปตามตัวชี้วัดที่วางไว้ กล่าวคือ ได้เรียนรู้ การจัดทำผลิตภัณฑ์น้ำพริก จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ น้ำพริกกากหมูสมุนไพร และ น้ำพริกหนังไก่กรอบสมุนไพร ทั้งนี้สามารถสรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสังคมจากการทำ โครงการครั้งนี้ ดังนี้

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกระแซงพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง ร้านค้าในชุมชน และมหาวิทยาลัย

ปัจจัยนำเข้าในโครงการ (Input) ได้แก่ งบประมาณ สมุนไพรในชุมชน วัสดุ อุปกรณ์ คนในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกระแซงพัฒนา และวิทยากรรวมถึงองค์ความรู้การผลิต น้ำพริกและบรรจุภัณฑ์

ผลผลิตที่ได้รับจากทำกิจกรรม (Output) ได้แก่ กิจกรรมอบรม 2 กิจกรรม ชาวบ้านในกลุ่มได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตน้ำพริกและการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ การคำนวณต้นทุนกำไร ได้รับผลิตภัณฑ์น้ำพริก และมีช่องทางจำหน่ายสินค้าออนไลน์

ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการทำโครงการ (Outcome) ได้แก่ คนในกลุ่มสามารถ นำความรู้ไปสร้างผลิตภัณฑ์น้ำพริก จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ และคนในชุมชนมีอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มขึ้นในแต่ละครั้งของการผลิต มีเงินเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการจับจ่าย ใช้สอยต่อครั้งเพิ่มขึ้น เช่น การซื้อของ บริจาค หรือท่องเที่ยว ลดต้นทุนในการผลิต จากการใช้สมุนไพรในชุมชน มีแรงจูงใจในการยืดอายุผลิตภัณฑ์อาหาร และลูกค้า มีการรับรู้และสามารถเข้าถึงสินค้าได้มากขึ้น ผ่านช่องทางแฟนเพจกระแซงมีดี

ผลกระทบ (Impact) จากการดำเนินโครงการ ได้แก่ รายได้ที่เพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการจับจ่ายใช้สอย และต้นทุนการผลิตที่ลดลง

อภิปรายผลการวิจัย

ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่มีรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการ โดยเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน 2,500 บาท รายได้หลังจากเข้าร่วมโครงการ โดยเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน 3,380 บาท ดังนั้น รายได้ที่เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน คือ 880 บาท คิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยต่อเดือน เป็นร้อยละ 35.20 นอกจากนี้ ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) เท่ากับ 4.23 โดยค่า SROI มากกว่า 1 หมายถึง โครงการเพื่อสังคมนี้ได้สร้างผลประโยชน์เกิดขึ้นสูงกว่าต้นทุนที่เกิดขึ้นในโครงการ อันแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าของโครงการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิรดี และคณะ (2565) ที่ได้คำนวณความคุ้มค่าของโครงการชุดความรู้สู่ปาล์มน้ำมัน

นอกจากนี้ ยังมีการวัดผลร้อยละความสุขมวลรวม (GVH) ของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ เท่ากับ 84.01 ซึ่งบ่งชี้ว่าความสุขอยู่ในระดับ อยู่เย็น เป็นสุข ซึ่งหมายถึง สมาชิกในครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้สึกเชื่อมั่นและมั่นใจในความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยการดำเนินชีวิต เพื่อตัดความกังวลต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้น ทำให้รู้สึกพึงพอใจ สบายใจมากที่สุดและคงอยู่ต่อเนื่อง (มูลนิธิธรรมรัฐ เพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, 2560)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมโครงการฯ ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพในพื้นที่นี้ สนับสนุนให้คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการชีวิตตนเองได้อย่างสมดุล และมีความเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการตัดสินใจและลำดับความสำคัญในการตัดสินใจเพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนการตัดสินใจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Aguaron, 2003) อันนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการดำเนินโครงการของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2564 (กานต์มณี ไวยครุฑ และคณะ, 2565; นลินอร นุ้ยปลอด และคณะ, 2566) ในส่วนแนวทางการพัฒนาต่อยอดในอนาคต ผู้นำชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล

กระแซง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กล่าวว่า มีความสอดคล้องกับการพัฒนาอาชีพของกลุ่มแม่บ้านที่เดิมไม่มีรายได้และร้างจากการทำนา และจะบรรจุแผนการอบรมการผลิตน้ำพริกสมุนไพร รวมทั้งน้ำพริกชนิดอื่น ๆ ลงในแผนพัฒนาครัวเรือนในแต่ละตำบลต่อไป (สัมภาษณ์เมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2567)

เอกสารอ้างอิง

- กานต์มณี ไวยครุฑ, อีระพงษ์ น้อยบุญญะ, ธนภัทร เพียรช่าง, นลินอร นัยปลอด, และ ปรียาภา เมืองนก. (2565). รายการโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก ตำบลกระแซง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปีงบประมาณ 2565. [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปทุมธานี.
- ขวัญฤทัย คำขาว และเตือนใจ สามห้วย. (2530). สีสรรชาติ. วารสารคหเศรษฐศาสตร์, 30(2), 29-36.
- โชติกา ภาษีผล. (2560). การประเมินผลตอบแทนทางสังคม. วารสารเศรษฐศาสตร์, 45(4), 342-352.
- ทวีภัทร บุญทริกสวัสดิ์. (2566, 1 สิงหาคม). แผนที่เดินดิน มองให้เห็น ก่อนจะเริ่มเป็นนักพัฒนา. <https://www.Youthinnovation.org/wp-content/uploads/2018/02/เครื่องมือ-edited.pdf>.
- นงรัตน์ ดิสโร. (2561). ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). (ฉบับปรับปรุง 11 ตุลาคม 2561). กระทรวงศึกษาธิการ.

- นลินอร นัยปลอด, เบญจภา ไกรทอง, โรจันท์ ทรงอยู่, กานต์มณี ไวยครุฑ, และ
ปรียาภา เมืองนก. (2566). รายงานโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตและ
ยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก ตำบลกระแซง อำเภอบางไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปีงบประมาณ 2566. [เอกสารไม่ได้
ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- มูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม. (2560, 11 กันยายน). คู่มือการ
จัดทำตัวชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย โครงการปรับปรุง
ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย. [https://search.app/
pXAkYaSvaXNvFmQPA](https://search.app/pXAkYaSvaXNvFmQPA)
- ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า. (2566, 3 สิงหาคม). ภาพรวมคน
จนในปี 2566 ต.กระแซง อ.บางไทร พระนครศรีอยุธยา.
<https://www.tpmap.in.th/2566/140410>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2560, 1 สิงหาคม). ร่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี
(พ.ศ.2560-2579). [https://www.dga.or.th/wp-content/uploads
/2018/08/file_32600e26a233b3fc9c88e48300c10334.pdf](https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/2018/08/file_32600e26a233b3fc9c88e48300c10334.pdf)
- อภิรดี นันท์ศุภวัฒน์, วิภาดา คุณาวิทีกุล, กุลวดี อภิชาติบุตร, อรอนงค์ วิชัยคำ,
เพชรสุนีย์ ทั้งเจริญกุล, สิริลักษณ์ วรรณะพงษ์, และวิไลพรรณ ใจวิไล.
(2565). การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากชุดความรู้สปลาंना.
วารสารการจัดการสมัยใหม่, 20(2), 157-169.
- องค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง. (2567, 2 สิงหาคม). ข้อมูลพื้นฐาน: สภาพทั่วไป.
<https://www.krachaeng.go.th>
- Aguaron, J., Escobar, M. T., & Moreno-Jiménez, J. M. (2003). Consistency
stability intervals for a judgement in AHP decision support systems.
European Journal of Operational Research, 145(2), 382-393.

Klimoski, R. , & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. **Consulting Psychology Journal: Practice and Research**, 45 (2), 10-36.